

จดหมายจากอังกฤษ

ฉบับที่ 8 ว่าด้วยโทรทัศน์ในอังกฤษ (2)

เธอที่รัก

โทรทัศน์มีอันตรายต่อมนุษยชาติอย่างไร คุณจะปัญหาที่ฉันทิ้งให้เธอขบคิด ในจดหมายฉบับที่แล้ว เธออาจจะคิดถึงโทษของการชมโทรทัศน์ที่มีต่อสายตาและสุขภาพของผู้ชม เธออาจจะคิดถึงโทษของการโฆษณาทางโทรทัศน์ที่อาจจะให้ข้อมูลที่เกินจริงได้ หรือเธออาจจะคิดถึงโทษของการเอาอย่างที่ไม่ดีจากสิ่งที่เห็นจากโทรทัศน์ ซึ่งมักจะถูกกล่าวหาว่าเป็นสาเหตุหนึ่งของอาชญากรรมที่เพิ่มพูนขึ้น ข้อกล่าวหาประการหลังนี้ค่อนข้างจะพิสูจน์ให้เห็นจริงได้ยาก แต่ทั้งหมดนี้ ตามความเห็นของฉัน หาใช่เป้าหมายสำคัญแห่งการโจมตีไม่ ประเด็นที่เธอน่าจะพิจารณาก็คือ โทรทัศน์สามารถนำเสนอ สิ่งที่จริง ให้แก่ผู้ชมได้เพียงใด เธอคงยังจำได้ดีว่า เมื่อเราเรียนรู้ถึงที่มาแห่งความรู้นั้น เราได้เรียนรู้ถึงสมรรถภาพอันจำกัดของอายตนะทั้งห้า ทั้งเราก็ได้ข้อสรุปอันพึงสังวรว่า อย่าได้หลงเชื่อข้อมูลหรือความรู้ที่ได้รับโดยผ่านอายตนะทั้งห้ามาจนเกินไปนัก เราไม่อาจสรุปได้ว่า สิ่งที่เรามองเห็นด้วยตาอันเป็นสิ่งที่จริง ฉันใด เราก็ไม่อาจเชื่อได้ว่า สิ่งที่เราเห็นในจอโทรทัศน์นั้นเป็นสิ่งที่จริงฉันนั้น แต่จอโทรทัศน์จะเป็นอุปสรรคในการเรียนรู้สิ่งที่จริง อีกชั้นหนึ่ง จริงอยู่ แม้กล้องถ่ายทอดโทรทัศน์จะทำงานอย่างซื่อสัตย์ แต่ภาพที่เราเห็นก็เป็นเพียงแง่มุมหนึ่งของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น หาใช่ภาพทั้งหมดไม่ เพราะฉะนั้น สิ่งที่เราเห็นในจอโทรทัศน์จะใกล้เคียงสิ่งที่จริงเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับช่างกล้องและผู้ผลิตรายการว่า จะเลือกถ่ายในแง่มุมใด ธรรมเนียม และทัศนคติของบุคคลสองประเภทนี้ย่อมบิดเบือนความรู้สึกนึกคิดของผู้ชมได้ไม่มากนักน้อย แต่ถึงบุคคลสองประเภทที่กล่าวนี้จะมีระบอบดี และปราศจากอคติเพียงใด ขนาดอันจำกัดของภาพที่ถ่ายทอดนั้นก็อาจเป็นอุปสรรคแก่การรับรู้สิ่งที่จริงได้เช่นกัน ความทั้งหมดนี้จะเป็นอันตรายอย่างยิ่งในกรณีการเสนอข่าวสาร เพราะเหตุว่า มนุษย์โดยธรรมชาติมักจะเชื่อถือสิ่งที่เห็นด้วยตาตนเองยิ่งกว่าสิ่งที่ได้ยินด้วยหูหรือสิ่งที่รับรู้จากการอ่าน ถ้าหากภาพเหตุการณ์ที่ปรากฏในจอโทรทัศน์ถ่ายทำขึ้นด้วยอคติ ก็ไม่ต้องสงสัยเลยว่า ผู้ชมส่วนใหญ่จะไม่เก็บภาพที่ถูกบิดเบือนจากสิ่งที่จริงไว้ ซึ่งย่อมเท่ากับเพิ่มพูนอคติที่มีอยู่แล้วมากขึ้น ฉันคงไม่ต้องบรรยายก็ได้ว่า อันตรายจากอคตินั้นมากมายเพียงใด

ในฐานะที่เป็นสื่อมวลชนอย่างหนึ่ง โทรทัศน์ย่อมมีบทบาทอย่างสำคัญต่อเวทีการเมืองเช่นสื่อมวลชนอื่น ๆ เมื่อเป็นเช่นนี้ เธออาจจะสงสัยว่า รัฐบาลอังกฤษมิใช่โทรทัศน์เป็นเครื่องมือโฆษณาชวนเชื่อเพื่อผลประโยชน์ของพรรคการเมืองของตนเพียงพรรคเดียวดังที่เป็นอยู่

ในบางประเทศหรือ ในประวัติศาสตร์การโทรทัศน์อังกฤษก็มีอยู่บ้างเหมือนกัน ที่บริษัทผู้ผลิตรายการโทรทัศน์แสดงแนวความคิดทางการเมืองในรายการโทรทัศน์ที่ตนผลิตเองออกไปทางพรรคหนึ่งพรรคใดอย่างโจ่งแจ้ง แต่โดยทั่วไปแล้ว ทั้ง บี.บี.ซี. และไอ.ที.วี. ต่างพยายามวางตนเป็นกลางทางการเมือง แต่ถึงกระนั้นจะให้ปราศจากเสียงครหาในทาสีเลยดูจะเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ในโลกมนุษย์ ยิ่งในระยะใกล้การเลือกตั้งทั่วไปด้วยแล้ว มักจะได้ยินข้อกล่าวหาว่า รายการหนึ่งรายการใดมีแนวความคิดทางการเมืองเอนเอียงเข้าข้างพรรคการเมืองหนึ่งพรรคการเมืองใดเสมอ รายการดังกล่าวนี้ส่วนใหญ่เป็นรายการสนทนาและอภิปราย ทั้งๆที่ บี.บี.ซี. และ ไอ.ที.วี. ต่างเปิดโอกาสให้พรรคการเมืองต่างๆหาเสียงทางโทรทัศน์โดยเท่าเทียมกัน และทั้งๆที่การหาเสียงทางโทรทัศน์จะเป็นธรรมชาติกว่าการหาเสียงในหน้าหนังสือพิมพ์ หรือสื่อมวลชนอื่นๆ เพราะการหาเสียงทางโทรทัศน์นั้นจำกัดโดยระยะเวลาของรายการ ซึ่งกำหนดให้พรรคการเมืองต่างๆอย่างเสมอหน้ากัน ประสิทธิภาพของการหาเสียงวิธีนี้จึงขึ้นอยู่กับความสามารถและเทคนิคของแต่ละพรรค ส่วนการหาเสียงทางหนังสือพิมพ์นั้นอาจไม่เป็นธรรม เพราะหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่มักมีนโยบายสนับสนุนพรรคการเมืองหนึ่งพรรคการเมืองใดอยู่แล้ว ย่อมเป็นไปได้ที่จะตีพิมพ์ข้อความที่เป็นประโยชน์แก่พรรคการเมืองอื่น เว้นแต่จะวางตัวเป็นกลางอย่างหนังสือพิมพ์ *The Times* เท่านั้น (ซึ่งก็ไม่ค่อยจะถูกกล่าวหาเช่นกัน) เพราะฉะนั้นในการหาเสียงทางหนังสือพิมพ์ พรรคการเมืองที่ยากจนจึงเสียเปรียบพรรคที่ร่ำรวย นอกเหนือจากความเสียเปรียบพื้นฐานที่มีอยู่แล้ว อย่างไรก็ตาม ถึงการหาเสียงทางโทรทัศน์จะให้ความเป็นธรรม แต่วิธีการปฏิบัติบางอย่างอาจก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมได้ ดังเช่นวันและเวลาของการหาเสียง เพราะจำนวนและองค์ประกอบของผู้ชมโทรทัศน์ย่อมแตกต่างกันตามระยะเวลาที่รายการถ่ายทอด ดูจะไม่เป็นธรรมอย่างยิ่ง ถ้าจะให้พรรคการเมืองหนึ่งหาเสียงเวลาห้าโมงเย็น และอีกพรรคหนึ่งหาเสียงเวลาสามทุ่ม เพราะนอกจากจำนวนผู้ชมจะแตกต่างกันระหว่างช่วงเวลาทั้งสองแล้ว เธออาจจะพบว่า องค์ประกอบของผู้ชมส่วนใหญ่เมื่อเวลาห้าโมงเย็นอาจเป็นเด็กซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะ ในขณะที่ผู้ชมเมื่อเวลาสามทุ่ม อาจจะเป็นผู้บรรลุนิติภาวะเกือบทั้งหมด ดังนั้นเป็นต้น อิทธิพลของโทรทัศน์ที่มีต่อการเมืองนั้นเป็นที่ประจักษ์แจ้งนับแต่การเลือกตั้งประธานาธิบดีอเมริกันเมื่อปี 2503 เป็นต้นมา แม้เมื่อไม่นานมานี้ที่นายแอกนิว รองประธานาธิบดีอเมริกันคนปัจจุบันกล่าวโจมตีโทรทัศน์ ก็มีผู้เชื่อกันว่า ประธานาธิบดีนิกสันยืมปากนายแอกนิวพูด ชะรอยนักการเมืองอังกฤษจะรู้ฤทธิ์โทรทัศน์ดี จึงกลัวนักกลัวหนาต่อการลำเอียงของสถานีโทรทัศน์ ข้อที่น่าขมก็คือ สถานีโทรทัศน์ที่นี้ทำหน้าที่เป็นเวทีการเมืองนอกสภาอย่างดี นักการเมืองบางคนที่ยังติดใจญาติติที่ถกเถียงกันในรัฐสภา ก็อาจชวนกันไปอภิปรายต่อในรายการโทรทัศน์ ที่ถึงกับทำทายเป็นหน้าหนังสือพิมพ์ก่อนก็มี

แม้รายการโทรทัศน์ของ ไอ.ที.วี. จะเน้นหนักด้านรายการบันเทิง ส่วน บี.บี.ซี. เน้นหนักด้านข่าวสาร อภิปราย และสนทนา แต่โดยทั่วไปแล้ว เค้าโครงและการจัดลำดับรายการ

ก็คล้ายคลึงกัน เพียงแต่จำนวนชั่วโมงที่ถ่ายทอดรายการประเภทหนึ่งๆต่างกันเท่านั้น กล่าวคือ รายการแรกเมื่อเปิดสถานีแล้วก็มักเป็นรายการสำหรับเด็ก ซึ่งมีได้มุ่งแต่เพียงให้ความบันเทิงเท่านั้น ยังพยายามป้อนความรู้และข่าวสารให้แก่เด็กอีกด้วย ปัญหาใหญ่ของการผลิตรายการประเภทนี้ก็คือ จะผลิตรายการอย่างไรจึงจะให้เหมาะสำหรับเด็กทุกเพศทุกวัย ทั้งเทคนิคการป้อนความรู้และข่าวสารก็เป็นปัญหาอยู่ไม่น้อย แต่เขาก็พยายามจัดหาสิ่งที่คิดว่าแปลกและใหม่สำหรับเด็ก เป็นต้นว่า การแต่งกายและศิลปะการป้องกันตัวของชาวญี่ปุ่น แม้อะเอียดงูของสภาอากาศชาติไทย อันก็เพิ่งมีโอกาสเห็นในรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กทาง บี.บี.ซี. ไม่นานมานี้เอง รายการที่ขาดไม่ได้ก็คือภาพยนตร์การ์ตูน หุ่นกระบอก และการเล่านิทาน บางรายก็ไม่ผู้ได้รับความรายการที่ดีที่สุดเห็นจะเป็นรายการเวทีที่ชนะของเยาวชนซึ่งเปิดโอกาสให้เด็กวิพากษ์วิจารณ์รายการโทรทัศน์ในรอบสัปดาห์ บางครั้งเด็กก็สามารถชี้ให้เห็นข้อบกพร่องของรายการชนิดที่ผู้ใหญ่โดยเฉพาะผู้ผลิตรายการต้องอาย

ลำดับถัดจากรายการสำหรับเด็กก็มักจะเป็นรายการสำหรับครอบครัว สถานีโทรทัศน์อังกฤษนั้นพยายามที่จะสำรวจว่า ในช่วงระยะเวลาใดที่สมาชิกของครอบครัวนั่งชมโทรทัศน์โดยพร้อมหน้าพร้อมตามากที่สุด รายการที่นำเสนอในช่วงระยะเวลาดังกล่าวนี้ หากมิใช่รายการแสดงดนตรี ก็มักจะเป็นละครหรือภาพยนตร์ชีวิตที่เกี่ยวกับความเป็นไปในครอบครัว ดังเช่นภาพยนตร์เรื่อง *Peyton Place* และ *Coronation Street* ซึ่งนำออกฉายแล้วฉายอีกนานนับปี รายการหลังจากนี้ก็อาจเป็นภาพยนตร์ชุดซึ่งจบเป็นตอนๆ บางชุดก็เคยชมจากเมืองไทยแล้ว ภาพยนตร์ขนาดยาว ซึ่งเคยนำออกฉายตามโรง เขาก็คัดเลือกนำมาฉายใหม่ทางโทรทัศน์ เพียงแต่จัดให้เป็นระบบ เป็นต้นว่า รายการภาพยนตร์เพลงกับภาพยนตร์ผจญภัย รายการประจำที่เขาให้ความสำคัญเป็นพิเศษก็คือประเภทข่าว ส่วนรายการถ่ายทอดนอกสถานีก็มักจะได้ชมอยู่เนืองๆ ส่วนใหญ่เป็นรายการฟุตบอลกับแข่งม้า บางทีก็ถ่ายทอดละครกับคอนเสิร์ตให้ชม ที่ถ่ายทอดจากแดนไกลถึงเม็กซิโกก็เคยมี ข้อที่น่าสังเกตก็คือ รายการโทรทัศน์อังกฤษมีโซผลิตผลภายในประเทศทั้งหมด บางรายการมาจากประเทศในยุโรปทั้งตะวันตกและตะวันออก แต่รายการที่มาจากต่างประเทศส่วนใหญ่มาจากสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะภาพยนตร์โคบาลอเมริกัน

ว่าจำเพาะรายการแสดงดนตรีและละครมีข้อน่าสังเกตเมื่อเปรียบเทียบกับรายการประเภทเดียวกันในเมืองไทย คือประการที่หนึ่ง วงดนตรีที่บรรเลงนั้นหมุนเวียนเปลี่ยนหน้าไป มิได้มีแนวโน้มที่จะใช้วงดนตรีหนึ่งวงใดโดยเฉพาะอย่างสถานีโทรทัศน์ไทยชอปโซ (ซึ่งบางทีก็ติดตามผู้ชมด้วยการเปลี่ยนชื่อวงดนตรี ทั้งๆที่นักดนตรียังหน้าเก่าอยู่นั่นเอง) การเปลี่ยนวงดนตรีไปตามรายการไม่แต่จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ชมเท่านั้น หากยังเปิดโอกาสให้นักดนตรีและศิลปินเพลงอื่นๆได้แสดงความสามารถ โดยที่อำนาจผูกขาดในอาชีพมิได้ตกแก่ชนกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดเพียงกลุ่มเดียวเท่านั้นอีกด้วย ประการที่สอง รายการละคร ไม่ว่าจะละครชีวิตหรือละครชวนหัว สถานีโทรทัศน์

อังกฤษมิได้มีนโยบายที่จะสงวนอาชีพนักแสดงให้เจ้าพนักงานของตนดังที่สถานีไทยโทรทัศน์ยึดถือเป็นนโยบายอยู่ทุกเลย การสงวนอาชีพเช่นนี้ ไม่แต่จะให้ขาดการแข่งขันอันอาจส่งเสริมให้มาตรฐานและคุณภาพของการละครสูงขึ้นได้เท่านั้น ยังชวนให้สงสัยว่า จะมีการวางแผนและการใช้จ่ายที่เกินจำเป็นในรัฐวิสาหกิจแห่งนั้นอีกด้วย เพราะเหตุว่า การแสดงละครย่อมต้องอาศัยการฝึกซ้อม และการฝึกซ้อมส่วนใหญ่น่าจะเชื่อได้ว่า กระทำในระหว่างเวลาของงานประจำ ถ้าเจ้าพนักงานผู้แสดงละครซึ่งยอมได้รับรายได้จากการแสดงนั้นอยู่แล้ว ยังได้รับเงินเดือนประจำจากบริษัทอีก ก็จะไม่เป็นการยุติธรรมอย่างยิ่ง เพราะตลอดระยะเวลาที่สิบปีมานี้บริษัทนี้ต้องอาศัยเงินอุดหนุนจากรัฐบาลเป็นนิตย์ ซึ่งออกจะเป็นเรื่องน่าประหลาดใจไม่น้อย

ไม่ว่าจะเป็นรายการแสดงดนตรีหรือละคร ความประณีตในการผลิตรายการดูจะมีอยู่มาก โดยเฉพาะเรื่องฉากนั้น พิถีพิถันกันเป็นพิเศษ ทั้งช่างกล้องก็มีความสามารถสูง เพราะฉะนั้นจึงมีโอกาสเห็นเทคนิคการถ่ายทอดแปลกๆ แต่ในเรื่องนี้ โทรทัศน์ไทยเราก็มิได้ด้อยกว่ามากนัก

จุดเด่นของรายการโทรทัศน์อังกฤษเห็นจะเป็นรายการข่าว ซึ่งทั้ง บี.บี.ซี. และ ไอ.ที.วี. ต่างก็มีชื่อเสียงในฐานะที่นำเสนอข่าวได้อย่างรวดเร็วและเที่ยงตรง ที่เป็นเช่นนี้ส่วนหนึ่งคงเป็นเพราะเขาทุ่มกำลังเงินเพื่อรายการประเภทนี้เป็นอันมาก ทั้งผู้สื่อข่าวของเขา หากไม่เคยเป็นผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์มาก่อน ก็มักเป็นผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย เพราะฉะนั้นข่าวที่นำเสนอจึงเป็นประโยชน์แก่ชนทุกระดับ ทั้งการสัมภาษณ์ก็มักป้อนคำถามชนิดเจาะลึกถึงแก่นของปัญหา อยากรู้ก็ตาม เท่าที่บริการข่าว ไอ.ที.เอ็น. และ บี.บี.ซี. มีมาตรฐานสูงเช่นนี้ เหตุผลอีกข้อหนึ่งก็คือ เขามุ่งผลิตภาพยนตร์ข่าวเพื่อขายแก่สถานีโทรทัศน์ทั่วโลก ทั้งการแข่งขันระหว่างสถานีทั้งสองก็มีส่วนส่งเสริมอยู่ไม่น้อย

ข้อแตกต่างอย่างสำคัญระหว่างรายการข่าวโทรทัศน์ไทยกับโทรทัศน์อังกฤษนั้น ตามสายตาของฉันอาจจำแนกเป็นสองประการคือ เนื้อข่าวประการหนึ่ง กับวิธีการหาข่าวอีกประการหนึ่ง รายการข่าวโทรทัศน์บ้านเรานั้น กว่าครึ่งหนึ่งเป็นการรายงานความเคลื่อนไหวของรัฐบาล โดยเฉพาะนายกรัฐมนตรี เราได้ชมแต่ท่านนายกฯนั่งยิ้มกับผู้มาเยี่ยม เสร็จแล้วก็จบลงด้วยข้อความ “นายกรัฐมนตรีให้การต้อนรับเป็นอันดี” ไม่ทราบว่ ถ้านายกรัฐมนตรีไม่ยินดีต้อนรับผู้มาเยี่ยมแล้ว จะนำข่าวมาถ่ายทอดได้อย่างไร แท้ที่จริงแล้วผู้ชมข่าวหาได้ต้องการทราบว่า นายกรัฐมนตรีให้การต้อนรับดีหรือไม่ หากทว่าต้องการทราบว่า ผู้มาเยี่ยมได้เจรจาข้อความอันใดกับนายกรัฐมนตรีบ้าง ถ้าหากเป็นที่เปิดเผยได้ ตรงกันข้าม รายการข่าวโทรทัศน์อังกฤษนั้น เขาพยายามเลี่ยงไม่เสนอข่าวความเคลื่อนไหวของบุคคลในคณะรัฐบาล เพราะเกรงจะกลายเป็นเครื่องมือหาเสียงของพรรครัฐบาลไป เว้นแต่ในกรณีที่รัฐบาลเสนอนโยบายสำคัญๆ หรือในยามที่เกิดเหตุการณ์สำคัญ อันมีผลกระทบกระเทือนต่อประเทศ แต่โดยทั่วไปแล้ว ชาวอังกฤษจะมี

โอกาสเห็นนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีของเขาทางโทรทัศน์ไม่บ่อยครั้งนัก ในด้านวิธีการหาข่าวนั้น วิธีการของเขาจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ชมอย่างยิ่ง เพราะไม่แต่เขาจะสามารถถ่ายทอดภาพเหตุการณ์อันเป็นปอเกิดแห่งข่าวมาให้ชมแล้ว บางที่ยังอัดเสียงมาให้ฟังด้วย ซึ่งวิธีการเช่นนี้ สถานีโทรทัศน์ของเราก็เริ่มใช้บ้างแล้ว แต่ที่เป็นประโยชน์ยิ่งกว่าอื่นใด เห็นจะเป็นความเห็นประกอบข่าว เป็นต้นว่า ถ้าชาวบ้านประสบอุบัติเหตุ หรือเหตุทุกข์อื่นใด เขาก็จะไปสัมภาษณ์ผู้แทนราษฎร ของชาวบ้านเหล่านั้นว่า ควรจะแก้ปัญหาอย่างไร ในบางกรณี หากข่าวที่เกิดขึ้นต้องอาศัยความเห็นจากผู้ชำนาญการเฉพาะอย่าง เช่น เหตุการณ์ตึงเครียดระหว่างจีนแดงกับไซเวียต หรือ การเงินดุลของดุลการชำระเงิน เขาก็ไปสัมภาษณ์อาจารย์มหาวิทยาลัย หรือผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ ดังนี้ เป็นต้น ในด้านรายการข่าวภายในประเทศเขาก็ได้มุ่งเสนอข่าวจำเพาะที่เกิดขึ้น ในนครหลวง หากทว่าสื่อข่าวจากภูมิภาคต่างๆทั่วประเทศ ทั้งวิธีการเสนอข่าวท้องถิ่น ก็มุ่งชี้ให้เห็นปัญหาของท้องถิ่นนั้นๆ เช่น ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรม และอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นประจำ ในถนนสายหนึ่ง เป็นต้น

รายการที่นับเนื่องอยู่ในประเภทเดียวกับรายการข่าว ซึ่งให้ประโยชน์แก่ผู้ฟัง อย่างมากก็คือ รายการสนทนา สัมภาษณ์ และอภิปราย ข้อที่น่าสังเกตก็คือ ผู้สัมภาษณ์หรือผู้ดำเนินการอภิปรายของเขาเป็นผู้ได้รับการศึกษามาอย่างดี บางคนก็เคยเป็นสมาชิกสภาสามัญ มาก่อน ซึ่งไม่ต้องสงสัยเลยว่า การสัมภาษณ์หรือการอภิปรายจะเป็นไปอย่างน่าสนใจ ตรงไปตรงมา และมีประเด็นชวนให้ขบคิดเพียงใด เธอคงทราบดีว่า รายการประเภทนี้ในบ้านเรานั้น จืดชืดอย่างไร เหตุผลก็คือ ในเมืองไทย รายการประเภทนี้มักจะมีรายการเตรียม ‘บทโทรทัศน์’ มาก่อน การสัมภาษณ์หรือการอภิปรายเป็นแต่เพียงการแสดงละครฉากหนึ่งเท่านั้น ทั้งจุดประสงค์ของรายการก็มุ่งที่จะ ‘บอกกล่าว’ แก่ผู้ชมเกี่ยวกับกิจกรรมหนึ่งใดของรัฐบาลหรือสมาคมหนึ่ง สมาคมใด ยิ่งกว่าที่จะเป็นการวิเคราะห์ข้อสนับสนุนและข้อคัดค้านของญาติที่อภิปรายกัน และวิธีการสัมภาษณ์หรือวิธีดำเนินการอภิปรายก็เป็นวิธีที่ข้าราชการผู้น้อยพึงปฏิบัติต่อข้าราชการผู้ใหญ่ ยิ่งกว่าที่จะถือว่าผู้ร่วมรายการประเภทนี้มีความเท่าเทียมกันทุกคน เพราะฉะนั้นจึงเป็นไปได้ยากที่การสัมภาษณ์หรืออภิปรายจะเข้าถึงแก่นของเรื่อง ในรายการประเภทนี้ของสถานีโทรทัศน์อังกฤษมีอยู่บ่อยครั้งที่ผู้สัมภาษณ์หรือผู้ดำเนินการอภิปรายขัดคอผู้ให้สัมภาษณ์หรือผู้อภิปราย ไม่ว่าจะฝ่ายหลังจะเป็นผู้มีชื่อเสียงอย่างนายแพทย์เบอร์นาร์ด หัวหน้าพรรคกรรมกร อย่างนายวิลสัน หรือนายกรัฐมนตรีอังกฤษอย่างนายเอ็ดเวิร์ด ฮีธ ยิ่งผู้ดำเนินการอภิปรายในรายการอภิปรายเกี่ยวกับญัตติสำคัญๆระหว่างผู้แทนพรรคการเมืองต่างๆด้วยแล้ว ก็ยิ่งดูจะมีอิทธิพลต่อการชักจูงคะแนนนิยมจากผู้ชมให้เข้าข้างพรรคการเมืองหนึ่งใดได้โดยง่าย เพราะผู้ดำเนินการอภิปรายย่อมเป็นใหญ่ในการอภิปราย อาจชี้ให้ผู้แทนพรรคการเมืองหนึ่งอภิปราย

มากกว่าผู้แทนพรรคอื่นๆได้ ซึ่งก็ปรากฏอยู่เรื่อยๆ ไม่ว่าจะดำเนินการอภิปรายจะมีอคติหรือไม่ก็ตาม

ข้อที่น่าชมรายการโทรทัศน์อังกฤษก็คือ ถึงเขาจะผลิตรายการบันเทิงและข่าวสารอย่างไร เขาก็ได้ทอดทิ้งสิ่งที่เกิดขึ้นในอดีต รายการที่จะช่วยให้ชาวอังกฤษได้เรียนรู้อดีต ทั้งของตนเองและของโลกมีอยู่ไม่น้อย ที่น่าสังเกตก็คือ หากบุคคลสำคัญของอังกฤษหรือของโลก มีอายุครบ 100 ปี หรือ 200 ปีเมื่อใด ก็มักมีการเสนอประวัติของท่านผู้นั้นเมื่อนั้น เป็นต้นว่า ปี 2512 เป็นปีที่นโปเลียนมีอายุครบ 200 ปี เขาก็นำประวัติไปเขียนมาถ่ายทอด มีการสัมภาษณ์ นักประวัติศาสตร์ และถ่ายสถานที่ต่างๆที่เกี่ยวข้องกับนโปเลียนมาให้ชม หรือวันที่ 1 กันยายน เป็นวันที่กิลีนอายแห่งสงครามโลกครั้งที่สองเริ่มประทุ ก็มีการนำภาพยนตร์ประวัติศาสตร์ตอนนี้ มาฉาย ที่น่าสนใจยิ่งกว่าก็คือ รายการสัมภาษณ์บุคคลสำคัญในวงการต่างๆเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้นในอดีต รายการทำนองนี้ น่าที่ทางเมืองไทยจะจัดขึ้นบ้าง เพราะยิ่งนับวัน คนเฒ่าคนแก่และบุคคลสำคัญในอดีตมีแต่จะตายจากไป หนทางที่เราจะรับทราบประวัติศาสตร์สมัยใหม่ก็มีแต่น้อยลง

จดหมายฉบับนี้เห็นจะจบลงด้วยข้อสังเกตที่ว่า สถานีโทรทัศน์พาณิชย์ในอังกฤษ นั้นไม่ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐ มีหน้ากลับต้องเสียค่าธรรมเนียมและภาษีรายได้แก่รัฐอีก ส่วนสถานีโทรทัศน์ที่ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐก็จะไม่มีการโฆษณาสินค้า หากแม้ว่าสถานีโทรทัศน์ ซึ่งได้รับทั้งเงินอุดหนุนจากรัฐ และรายได้จากการโฆษณา ยังดำเนินการขาดทุนอีก ย่อมดูอะไรอยู่ เธอคิดเอาเองก็แล้วกัน

รักและคิดถึง

รังสรรค์ ณะพรพันธุ์